

Dohoda o Pláne boja proti rakovine spôsobenej HPV na Slovensku

V zmysle Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky, v ktorom sa vláda SR zaväzuje podporovať zdravie a prevenciu vo všetkých verejných politikách, predkladajú Ministerstvu zdravotníctva SR dole podpísaní zástupcovia zdravotníckeho sektora, patientskych organizácií a odborných spoločností dohodu o spolupráci v oblasti boja proti rakovine spôsobenej ľudským papilomavírusom (HPV) na Slovensku.

HPV je vírus, s ktorým sa stretne väčšina slovenskej populácie. Spôsobuje až 5% onkologických ochorení¹, pričom najčastejšie ide o karcinómy krčka maternice, análneho otvoru, vagíny, ale napríklad aj penisu. Len samotná rakovina krčka maternice, hlavy a krku, análneho otvoru, spôsobená vírusom HPV je na Slovensku druhým najčastejším druhom rakoviny postihujúce ženy v produktívnom veku², pričom denne je toto ochorenie diagnostikované približne 2 ženám. V roku 2020 zomrelo na túto diagnózu takmer 200 žien³. Príklady z viacerých krajín, najnovšie z Veľkej Británie, ukazujú, že by to tak byť nemuselo. Podľa aktuálnej štúdie britských vedcov u dievčat, ktoré boli vo veku 12 – 13 rokov očkované proti HPV, bol zaznamenaný až o 87% nižší výskyt rakoviny krčka maternice v porovnaní s neočkovanými rovesníčkami⁵. Aj v tomto prípade sa tak potvrdilo, že realizácia preventívnych programov zameraných na očkovanie dievčat je tá správna cesta.

CIELENÁ PREVENCIA

Preventívne programy v oblasti onkológie potrebujú jasnú a konzistentnú komunikačnú stratégiu. Obzvlášť sa to týka ochorení spôsobených HPV, ktoré sa vyznačujú vysokou mierou preventability. Naším cieľom, ktorý je aj v súlade s Európskym plánom na boj proti rakovine, je do roku 2030 zvýšiť mieru zaočkovanosti proti vírusu HPV u dievčat na 90%, ako aj výrazne zvýšiť očkovanosť chlapcov. V tejto súvislosti je potrebné dodať, že miera zaočkovanosti proti HPV, ktorá je na Slovensku na úrovni 15%, je v porovnaní s okolitými krajinami výrazne nižšia⁵. Napríklad v ČR⁶ je zaočkovaných 60% dievčat a 30% chlapcov. V Rakúsku⁶ je podiel zaočkovaných dievčat rovnako 60% a chlapcov až 40%. Najvyšší podiel zaočkovaných dievčat je v Maďarsku, a to až na úrovni 70%.⁷

Program skríningu rakoviny krčka maternice, ktorú spustilo Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, je významným krokom k cieľnému zlepšovaniu prevencie rakoviny krčka maternice na Slovensku. Popri skríninových programoch, t.j. sekundárnej prevencii, je účinnou primárnou prevenciou onkologických ochorení spôsobených HPV postavená predovšetkým na očkovaní. Potvrdzujú to výsledky viacerých štúdií popredných vedeckých inštitútov a odborných spoločností.

1. Čo je HPV, ako súvisí s rakovinou krčka maternice a ako sa môže chrániť? (2021). Dostupné na: <https://lekar.sk/clanok/co-je-hpv-ako-suvisi-s-rakovinou-krcka-maternice-a-ako-sa-mozeme-chronit>

2. <https://ecis.jrc.ec.europa.eu; Verzia databázy. 2.12.2021>.

3. Odštartoval skrínung karcinómu krčka maternice. (2021). Dostupné na: <https://www.health.gov.sk/Clanok?Odstartoval-Skrinung-Karcinomu-Krcka-Maternice-2021>

4. Falcaro M, Castañón A, Ndlela B, Checchi M, Soldan K, Lopez-Bernal J, Elliss-Brookes L, Sasieni P. The effects of the national HPV vaccination programme in England, UK, on cervical cancer and grade 3 cervical intraepithelial neoplasia incidence: a register-based observational study. *Lancet*. 2021 Nov 3;S0140-6736(21)02178-4. doi: 10.1016/S0140-6736(21)02178-4.

5. Vyhodnotenie administratívnej kontroly očkovania v Slovenskej republike k 31.08.2019 https://www.uvzsr.sk/docs/info/ockovanie/Vyhodnotenie_administrativnej_kontroly_ockovania_v_SR_k_31082019.pdf

6. Bonanni P. et al., The status of human papillomavirus vaccination recommendation, funding, and coverage in WHO Europe countries (2018–2019), EXPERT REVIEW OF VACCINES, <https://doi.org/10.1080/14760584.2020.1858057>

7. N.-H. Nguyen-Huu et al., Human papillomavirus vaccination coverage, policies, and practical implementation across Europe, *Vaccine* 38 (2020) 1315–1331, <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2019.11.081>

Navrhované riešenia:

1. Zvyšovanie zaočkovanosti: Popri projekte skríningu rakoviny krčka maternice by bolo žiaduce realizovať aj program očkovania detí proti HPV. Po konzultácii so Slovenskou spoločnosťou primárnej pediatickej starostlivosti budú všetky zdravotné poisťovne od 1. 5. 2022 prostredníctvom svojich vybraných komunikačných kanálov aktívne pozývať deti vo veku 12 rokov na očkovanie proti HPV vírusu.

2. Zlepšenie dostupnosti očkovania: Predpokladom pre lepšiu dostupnosť očkovania proti HPV je v prvom rade dostupnosť vakcín. Od 1. 5. 2022 bola preto Ministerstvom zdravotníctva schválená plná úhrada 9-valentnej vakcíny pre 12-ročné deti. Súčasne je žiaduce začať praktickú diskusiu o tom, akým spôsobom vieme využiť skúsenosti zo zahraničných očkovačích programov, alebo aj z iných oblastí manažmentu očkovania na Slovensku a preniesť ich do zlepšenia dostupnosti očkovania proti HPV.

3. Účinné vzdelávanie a budovanie povedomia o rizikách spojených s HPV: Vzhľadom na súčasnú nepriaznivú situáciu nízkej zaočkovanosti a povedomia o HPV je potrebné realizovať cieľnú a intenzívnu kampaň vedenú Ministerstvom zdravotníctva v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, so zapojením zdravotných poisťovní, patientskych organizácií, odborných spoločností, VÚC, ako aj Národného onkologického inštitútu. Edukácia a zvyšovanie povedo-

mia by sa mali zameriavať priamo na študentov vyšších ročníkov gymnázií a rodičov študentov nižších ročníkov. V tejto súvislosti preto Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky spolu s partnermi podporuje spustenie pilotného programu edukácie o HPV na základných a stredných školách už v roku 2022.

4. Dostatočné financovanie: Ak chceme výrazne znížiť až eliminovať výskyt onkologických ochorení spôsobených HPV v populácii, je potrebné zabezpečiť dostatočné financovanie špeciálne určené na prevenciu a preventívne programy. Na zvýšenie zaočkovanosti proti HPV a elimináciu rakovín spôsobených týmto vírusom by Slovensko malo využívať aj európske fondy alokované pre členské krajiny.

5. Dostupné kvalitné dáta: Manažment jednotlivých projektov zameraných na prevenciu musí byť postavený na merateľných cieľoch a kvalitnom zbere dát. Preto je potrebné vypracovať odporúčania týkajúce sa priebežného monitorovania a transparentného vyhodnocovania údajov o zaočkovanosti, ako aj dlhodobých epidemiologických dát. Tu majú dôležitú úlohu Národné centrum zdravotníckych informácií a zdravotné poisťovne.

Kľúčom k dosiahnutiu stanovených cieľov je systematický a transparentný dialóg všetkých zainteresovaných subjektov. Navrhujeme preto viesť vopred plánované, konštruktívne a pravidelné diskusie s cieľom pomenovať, vytvárať a podporiť možné riešenia vedúce k úspešnému boju proti rakovine spôsobenej vírusom HPV na Slovensku.

Iniciatívu podporujú:

Slovenská spoločnosť primárnej pediatickej starostlivosti

Slovenská spoločnosť alergológie a klinickej imunológie

Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť

Slovenská gynekologicko-pôrodnická spoločnosť

Slovenská lekárnická komora

Asociácia na ochranu práv pacientov SR

Liga proti rakovine

NIE Rakovine

Všeobecná zdravotná poisťovňa

Dôvera zdravotná poisťovňa

Union zdravotná poisťovňa

Národný onkologický inštitút